

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:

**GENEL KURUL
KARAR****HULUSİ YILMAZ BAŞVURUSU**

Başvuru Numarası : 2017/17428
Karar Tarihi : 1/12/2022

Başkan : Zühtü ARSLAN
Başkanvekili : Hasan Tahsin GÖKCAN
Başkanvekili : Kadir ÖZKAYA
Üyeler : Engin YILDIRIM
Muammer TOPAL
M. Emin KUZ
Rıdvan GÜLEÇ
Recai AKYEL
Yusuf Şevki HAKYEMEZ
Yıldız SEFERİNOĞLU
Selahaddin MENTEŞ
Basri BAĞCI
İrfan FİDAN
Kenan YAŞAR
Muhterem İNCE
Raportörler : M. Emin ŞAHİNER
Özgür DUMAN
Başvurucu : Hulusi YILMAZ
Vekili : Av. Meral ÇOLAK

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru; başvurucaya ait bina ve eklentilerinin madencilik faaliyetleri yüzünden gördüğü zararın tazmin edilmemesi nedeniyle mülkiyet hakkı ile bağlantılı olarak etkili başvuru hakkının, yargılamanın makul sürede tamamlanmaması nedeniyle de adil yargılanma hakkı kapsamındaki makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 20/2/2017 tarihinde yapılmıştır.
3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.
4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.
5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.
6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir.
7. Birinci Bölüm tarafından 29/6/2021 tarihinde yapılan toplantıda, niteliği itibarıyla Genel Kurul tarafından karara bağlanması gerekli görüldüğünden başvurunun Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün (İçtüzük) 28. maddesinin (3) numaralı fıkrası uyarınca Genel Kurula sevkine karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

8. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

A. Uyuşmazlığın Arka Planı

9. Ülkemizde en önemli taş kömürü rezervleri başvuruya konu taşınmazın da yer aldığı Zonguldak havzasında bulunmaktadır. Bu çerçevede Zonguldak havzası taş kömürlerinin 19. yüzyıl ortalarından beri ülkemizin ekonomik, endüstriyel ve toplumsal gelişiminde önemli bir payı olduğu kabul edilmektedir. *Havza-i Fahmiye* olarak adlandırılan anılan bölgedeki taş kömürü havzasının sınırları 17/1/1326 (1910) tarihli ve 289 sayılı Tezkere-i Samiyye (Sadaret Tezkeresi) ile belirlenmiştir. Tezkere ile havzanın bir haritasının çıkarılması amaçlanmış ancak bu harita yapılamamış, Ereğli kömür havzasının sınırını gösteren 1295 tarihli Bahriye Nezareti haritasıyla yetinilmiştir. Buna göre Zonguldak Merkez ilçesi, Ereğli, Bartın, Çaycuma ve Kurucaşile ilçelerinin tamamı, Devrek, Ulus ve Karabük ilçelerinin de bir kısmı havza kapsamına alınmıştır.

10. Cumhuriyet Dönemi'nde 5/2/1958 tarihli ve 4/9925 sayılı Bakanlar Kurulu Kararnamesi ile havzanın sınırları genişletilmiştir.

11. 10/10/1983 tarihli ve 96 sayılı Türkiye Taşkömürü Kurumu Kuruluşu Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin (96 sayılı KHK) 14. maddesiyle Tezkere-i Samiyye ile belirlenen ve bilahare 5/2/1958 tarihli Bakanlar Kurulu kararı ile genişletilen saha, kömür havzasına tahsis edilmiştir.

12. Öte yandan Tezkere-i Samiyye ile havza içinde kalan taşınmaz malların kazandırıcı zamanaşımı yoluyla iktisap edilmesi yasaklanmıştır.

13. Yargıtay İçtihadı Birleştirme Büyük Genel Kurulunun 10/6/1953 tarihli ve E.1953/6, K.1953/5 sayılı kararı ile Tezkere-i Samiyye'nin hâlen geçerli olduğu, bu tezkerenin konusunu oluşturan taşınmazların kamu malları kapsamına alındığı, bu nedenle söz konusu kömür havzasındaki taşınmazların kazandırıcı zamanaşımı yoluyla iktisap edilemeyeceği kabul edilmiştir. Bununla birlikte Tezkere-i Samiyye gereği kazanılmış olan haklar saklı tutulmuş, bu kapsamda 17/1/1326 (1910) tarihinden önce on yıllık kazandırıcı zamanaşımı şartı gerçekleşmişse ziyeydi lehine tescil kararı verilebilmesi mümkün görülmüştür.

14. 96 sayılı KHK'nın 14. maddesinde Tezkere-i Samiyye ile belirlenen ve bilahare 5/2/1958 tarihli Bakanlar Kurulu kararı ile genişletilen, aynı madde ile kömür havzasına tahsis edilen sahanın kamu malı olduğu hükme bağlanmıştır.

15. 5/6/1986 tarihli ve 3303 sayılı Taşkömürü Havzasındaki Taşınmaz Malların İktisabına Dair Kanun 19/6/1989 tarihli ve 19139 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Bu Kanun'un 1. maddesine göre söz konusu taş kömürü havzası dâhilindeki taşınmazların ziyetleri adına tesciline imkân sağlanmıştır. Buna karşılık aynı Kanun'un 3. maddesinde tespit ve tescil edilen taşınmazların maliklerinin maden işletmeciliği sebebiyle meydana gelen zararlardan dolayı bir hak ve tazminat talep edemeyecekleri düzenlenmiştir.

16. Ayrıca Tezkere-i Samiyye, Anayasa Mahkemesi kararına da konu olmuştur. Anayasa Mahkemesinin 25/3/1963 tarihli ve E.1963/28, K.1963/66 sayılı kararı ile Tezkere-i Samiyye'nin dayanağı olan itiraz konusu 289 sayılı Meclis-i Vükelâ (Bakanlar Kurulu) kararının kanun niteliğinde olmayıp idari bir karardan ibaret olduğu belirtilerek itirazın görev yönünden reddine karar verilmiştir.

B. Başvuruya Konu Dava Süreci

17. Başvurucu, Zonguldak'ın Merkez ilçesi Dilaver Mahallesi'nde kâin 1 parsel numaralı taşınmazın malikidir. Taşınmazın üzerinde dört bina ve muhtelif eklentiler bulunmaktadır.

18. Türkiye Taşkömürü Kurumu (TTK) Genel Müdürlüğü, Demir Mad. Pet. Ür. İnş. Tur. Nak. San. Tic. A.Ş. ile 1996 yılında rödovans sözleşmesi imzalamak suretiyle söz konusu Şirkete 7 No.lu ruhsat sahasında maden işletme hakkını devrederek madencilik faaliyetinde bulunma izni vermiştir. Başvurucunun beyanına göre anılan sahada 1990-1996 yılları arasında TTK, 1996 yılından günümüze değin ise rödovans işletmecisi olarak faaliyet göstermektedir.

19. Başvurucu, mezkûr taşınmazının kusurlu kömür üretimi nedeniyle oluşan tasman dolayısıyla meydana gelen çökmelerden hasar görerek tamamen kullanılamaz hâle geldiği iddiasıyla TTK Genel Müdürlüğü ile Demir Mad. Pet. Ür. İnş. Tur. Nak. San. Tic. A.Ş. aleyhine Zonguldak 2. Asliye Hukuk Mahkemesinde (Mahkeme) 19/9/2011 tarihinde tazminat davası açmıştır. Başvurucu; dava dilekçesinde yıkım, enkaz nakliye ve yeniden inşadan dolayı uğradığı zararlardan fazlaya ilişkin haklarını saklı tutup 10.000 TL zararın yasal faizi ile birlikte davalılardan müştereken ve müteselsilen tahsiline karar verilmesini talep etmiştir.

20. Davalı TTK Genel Müdürlüğü cevap dilekçesinde dava konusu taşınmazların 3303 sayılı Kanun hükümleri uyarınca tespit ve tescil edildiğini, bu Kanun hükümleri uyarınca taşınmaz malların sahiplerinin maden işletmeciliği sebebiyle meydana gelen zararlardan dolayı bir hak ve tazminat talep edemeyeceklerini belirtmiştir. TTK Genel Müdürlüğüne göre ayrıca rödovans işletmecisi diğer davalı şirket ile yapılan sözleşmenin 15. maddesi hükmü uyarınca üretim faaliyetleri esnasında işletmeci tarafından özel kişiye veya kamuya ait mallara veya taşınmazlara verilecek her türlü zararın sorumluluğu işletmeciye aittir. Diğer davalı rödovans işletmecisi şirket de cevap dilekçesinde TTK Genel Müdürlüğü ile akdettikleri mezkûr sözleşmenin aralarındaki ilişkiyi düzenlediğini belirtmiştir.

21. Mahkeme 4/9/2012 tarihinde inşaat mühendisi, maden mühendisi ve yüksek maden-jeoloji mühendisinden müteşekkil teknik bilirkişiler eşliğinde mahallinde keşif yapmıştır. Keşif sonucu düzenlenen 4/9/2013 tarihli teknik bilirkişi raporunda; dava konusu krokideki 1 No.lu binada meydana gelen hasarın %15'inin yapımdan doğan kusurlardan, %85'inin ise davalıların neomi damarında kömür üretiminin neden olduğu tasman etkisiyle meydana gelen oturmadan kaynaklandığı, 2 No.lu binada meydana gelen hasarın %10'unun yapımdan doğan kusurlardan, %90'ının ise davalıların neomi damarında kömür üretiminin neden olduğu tasman etkisiyle meydana gelen oturmadan kaynaklandığı, 3 No.lu binada meydana gelen hasarın %15'inin yapımdan doğan kusurlardan, %85'inin ise davalıların neomi damarında kömür üretiminin neden olduğu tasman etkisiyle meydana gelen oturmadan kaynaklandığı, 4 No.lu binada meydana gelen hasarın %15'inin yapımdan doğan kusurlardan, %85'inin ise davalıların neomi damarında kömür üretiminin neden olduğu tasman etkisiyle meydana gelen oturmadan kaynaklandığı ve dava tarihi itibarıyla yıpranma payı ile yapımdan kaynaklanan kusur oranı düşüldükten sonra dört bina ve eklentilerindeki hasar bedelinin 80.055 TL olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca mezkûr rapora göre dava konusu yapının bulunduğu taşınmaz 3303 sayılı Kanun kapsamında kalmaktadır.

22. Mahkeme 28/11/2013 tarihinde davanın reddine karar vermiştir. Kararda, Yargıtay 14. Hukuk Dairesinin (Daire) 23/9/2013 tarihli ilamına da atıf yapılmak suretiyle 3303 sayılı Kanun'un 3. maddesi uyarınca tapu kayıt maliklerinin dahi maden işletmeciliği sebebiyle meydana gelen zararlardan dolayı bir hak ve tazminat talep etme hakları bulunmadığı vurgulanmıştır. Ayrıca başvurunun şahsi hak iddiasına dayalı olarak taş kömürü havzasındaki yapısında oluşan zararın tazmini için herhangi bir hakka sahip olmadığı ifade edilmiştir.

23. Daire, başvurunun temyiz ettiği kararı 11/2/2016 tarihinde onamış; düzeltme talebini ise 27/12/2016 tarihinde reddetmiştir.

24. Nihai karar, başvurunun vekiline 20/1/2017 tarihinde tebliğ edilmiştir.

25. Başvurucu 20/2/2017 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İLGİLİ HUKUK

26. 3303 sayılı Kanun'un "*Tazminat hakkı*" kenar başlıklı 3. maddesi şöyledir:

"Bu Kanuna göre tespit ve tescil edilen taşınmaz malların sahipleri; madenler üzerinde herhangi bir hak iddia edemezler, işletme ve arama hakları yoktur, maden işletmeciliği sebebiyle meydana gelen zararlardan dolayı bir hak ve tazminat talep edemezler.

Madenleri işleten kurum veya tahsis sahiplerinin arama ve işletme hakları aynen devam eder, iş ve emniyet sahaları ile bu sahaların uzantısı içinde mevcut her türlü yeraltı ve yerüstü tesisleri aynen muhafaza edilir. Bu Kanuna göre tespit ve tescil edilen taşınmaz malların sahipleri, mülkiyet hakkına dayanarak bu konularda bir hak ve tazminat iddiasında bulunamazlar."

Bu hususlar tapu sicilinin beyanlar hanesinde gösterilir."

27. Konu hakkındaki diğer ilgili hukuk için bkz. *Sabri Uhrağ* ([GK], B. No: 2017/34596, 29/12/2020, §§ 26-41).

V. İNCELEME VE GEREKÇE

28. Anayasa Mahkemesinin 1/12/2022 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

29. Başvurucu, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

30. Bireysel başvuru sonrasında 31/7/2018 tarihli ve 30495 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 25/7/2018 tarihli ve 7145 sayılı Kanun'un 20. maddesiyle 9/1/2013 tarihli ve 6384 sayılı Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine Yapılmış Bazı Başvuruların Tazminat Ödenmek Suretiyle Çözümüne Dair Kanun'a geçici madde eklenmiştir. *Ferat Yüksel* (B. No: 2014/13828, 12/9/2018, §§ 35, 36) kararında Anayasa Mahkemesi yargılamaların makul sürede sonuçlandırılmadığı ya da yargı kararlarının geç veya eksik icra edildiği ya da icra edilmediği iddiasıyla 31/7/2018 tarihinden önce gerçekleştirilen bireysel başvurulara ilişkin olarak Tazminat Komisyonuna başvuru imkânının getirilmesine ilişkin yolu ulaşılabılır, başarı şansı sunan ve yeterli giderim sağlama kapasitesi bulunan bir yol olarak değerlendirmiş ve başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemezlik kararı vermiştir. Somut başvuru yönünden de söz konusu karardan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

31. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin *başvuru yollarının tüketilmemesi* nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Mülkiyet Hakkı ile Bağlantılı Olarak Etkili Başvuru Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları

32. Başvurucu; tapu ile maliki olduğu taşınmaz üzerinde bulunan dört bina ve eklentilerinin ruhsat devri olmaksızın, madencilik faaliyetlerinin maden işletme sahası içinde 4/6/1985 tarihli ve 3213 sayılı Maden Kanunu'nun 5. maddesine aykırı olarak ve işletme ruhsatı bölünmek suretiyle TTK tarafından davalı özel şirkete yaptırılmasından ve kusurlu madencilik faaliyetleri sebebiyle kullanılamaz hâle gelmesinden yakınmaktadır. Başvurucuya göre yerel mahkeme kararında atf yapılan 3303 sayılı Kanun, usul ve yasalar ile fen ve teknolojinin gereklerine uymayan kusurlu madencilik faaliyetlerini koruma altına almamaktadır.

33. Diğer yandan başvuru, Anayasa Mahkemesinin 24/5/2012 tarihli ve E.2011/110, 2012/79 sayılı kararı ile 3213 sayılı Kanun'un ek 1. maddesinin dördüncü fıkrasında yer alan "...bu Kanunun 7. maddesinde belirtilen hükümler..." ibaresinin iptal edilmesiyle ortaya çıkan yeni durum karşısında aynı Kanun'un ek 1. maddesinin beşinci fıkrasında yer alan düzenlemenin de yine aynı gerekçelerle Anayasa'ya aykırı bir durum arz ettiğini ileri sürmektedir. Başvurucuya göre devlet, sağlıklı çevre ortamlarının sağlanması yükümlülüğünü somut olayda yerine getirememiştir. Başvurucu son olarak derece mahkemelerince gerekçe gösterilmeksizin davanın reddedildiğini ifade etmiştir. Başvurucu sonuç olarak arazide tümüyle meydana gelen geniş kapsamlı heyelan sebebiyle tapulu taşınmazını kullanmadığını ve taşınmazdaki hareketlenmenin devam ettiğini belirtmiştir. Bu bağlamda adil yargılanma, mülkiyet ve yaşam haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

2. Değerlendirme

34. Anayasa'nın "Mülkiyet hakkı" kenar başlıklı 35. maddesi şöyledir:

"Herkes, mülkiyet ve miras haklarına sahiptir.

Bu haklar, ancak kamu yararı amacıyla, kanunla sınırlanabilir.

Mülkiyet hakkının kullanılması toplum yararına aykırı olamaz."

35. Anayasa'nın "Temel hak ve hürriyetlerin korunması" kenar başlıklı 40. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Anayasa ile tanınmış hak ve hürriyetleri ihlâl edilen herkes, yetkili makama geciktirilmeden başvurma imkânının sağlanmasını isteme hakkına sahiptir."

36. Başvurucu, mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiası yanında ayrıca adil yargılanma ve yaşam haklarının da ihlal edildiğini ileri sürmektedir. Bununla birlikte başvurunun tapu ile maliki olduğu taşınmaz üzerinde bulunan dört bina ve eklentilerinin madencilik faaliyetleri sebebiyle kullanılamaz duruma geldiği hâlde tazminat davası açamaması yönündeki şikâyeti özü itibarıyla mülkiyet hakkını ilgilendirmektedir. Başvuruya konu olayda başvurunun mülkiyet hakkı kapsamında yer alan bina ve eklentilerinin madencilik faaliyetleri sonucu büyük ölçüde tasman etkisi sebebiyle kullanılamaz hâle geldiği hususunda bir tartışma bulunmamaktadır. Başvurucunun -iddiaya göre- kusurlu yürütülen madencilik faaliyeti nedeniyle madeni işleten özel şirket ile rödovans sözleşmesi yoluyla şirkete maden işletme iznini verip -iddiaya göre- denetim ve gözetim görevini yerine getirmeyen TTK aleyhine açtığı tazminat davası derece mahkemelerince işin esası incelenmeden sadece 3303 sayılı Kanun'un 3. maddesinin birinci fıkrasının "Bu Kanuna göre tespit ve tescil edilen taşınmaz malların sahipleri; ... maden işletmeciliği sebebiyle meydana gelen zararlardan dolayı bir hak ve tazminat talep edemezler." hükmüne göre reddedilmiştir. Anılan hüküm bir taşınmazın madencilik faaliyetleri dolayısıyla zarar görmesi nedeniyle açılacak tazminat davalarında mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasının esasının incelenmesini ve giderim sağlanmasını engellediğinden başvurunun iddialarının Anayasa'nın 35. maddesinde düzenlenen mülkiyet hakkıyla bağlantılı olarak Anayasa'nın 40. maddesinde güvence altına alınan etkili başvuru hakkı kapsamında değerlendirilmesi gerektiği sonucuna varılmıştır.

a. Kabul Edilebilirlik Yönünden

37. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Esas Yönünden

38. Anayasa'nın 35. maddesiyle güvenceye bağlanan mülkiyet hakkı, ekonomik değer ifade eden ve parayla değerlendirilebilen her türlü mal varlığı hakkını kapsamaktadır (AYM, E.2015/39, K.2015/62, 1/7/2015, § 20). Somut olayda başvuruya konu taşınmazın başvuru adına tapuda kayıtlı olduğu anlaşıldığından Anayasa'nın 35. maddesi anlamında mülkün varlığında tereddüt bulunmamaktadır. Somut olayda başvuruya konu taşınmazın başvuru adına tapuya tescil edildiği ve üzerindeki bina ve eklentilerinin de başvurucuya ait olduğu hususunda bir tereddüt yoktur. Dolayısıyla başvurunun Anayasa'nın 35. maddesi anlamında mülkünün mevcut olduğu açıktır.

i. Genel İlkeler

39. Genel ilkeler için bkz. *Sabri Uhrağ*, §§ 51-59.

ii. İlkelerin Olaya Uygulanması

40. Başvurucu, tapu ile maliki bulunduğu taşınmaz üzerindeki dört binanın ve eklentilerinin ruhsat devri olmaksızın, madencilik faaliyetlerinin maden işletme sahası içinde 3213 sayılı Kanun'un 5. maddesine aykırı olarak ve işletme ruhsatı bölünmek suretiyle TTK tarafından davalı özel şirkete yaptırılmasından ve kusurlu madencilik faaliyetleri sebebiyle kullanılamaz hâle gelmesinden yakınmaktadır.

41. Anayasa Mahkemesi *Sabri Uhrağ* kararında benzer bir iddiayı incelemiştir. Anılan kararda başvuru konusu taşınmazın da bulunduğu taş kömürlü havzasındaki taşınmazların kamu malı sayıldığı, buradaki taşınmazların kazandırıcı zamaşımı ile edinilmesinin yasak olduğu, bununla birlikte havza üzerinde yerleşimin engellenemediği, bu fiili durumun yarattığı sorunları gidermek için 1986 yılında çıkarılan 3303 sayılı Kanun ile havza içindeki taşınmazların tesciline imkân sağlandığı ancak Kanun'un 3. maddesinde ilgili taşınmazların sahiplerinin maden işletmeciliği sebebiyle meydana gelen zararlardan dolayı bir hak ve tazminat talep edemeyecekleri hususunun hükme bağlandığı hatırlatılmıştır (*Sabri Uhrağ*, §§ 60, 61). Kararda ayrıca Anayasa'nın 168. maddesi uyarınca madenlerin devletin hüküm ve tasarrufu altında olmasına karşın devletin madencilik faaliyetinin yürütüldüğü havzada yapılaşmaya izin verip -en azından engel olmayıp- sonrasında sırf bireylere menfaat temin ettiği gerekçesiyle anayasal yükümlülüklerini yerine getirmemesinin ise kabul edilemeyeceği tespitinde bulunulmuştur (*Sabri Uhrağ*, § 63).

42. Anayasa Mahkemesinin tespitine göre başvurunun konutunda meydana gelen zarar nedeniyle mülkiyet hakkının devlet ya da üçüncü kişiler tarafından madencilik faaliyetleri sırasında ihlal edildiği iddialarının esasını inceletme ve zararlarını giderme imkânı sunan etkili bir hukuk yolunun bulunması mülkiyet hakkı ile bağlantılı olarak etkili başvuru hakkının gereği olarak görülmelidir. Bununla birlikte her ne kadar 11/1/2011 tarihli ve 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu hükümleri çerçevesinde madencilik faaliyetlerinden kaynaklanan

zararların karşılanmasına ilişkin genel kurallar mevcut ise de taş kömürü havzası yönünden 3303 sayılı Kanun'un 3. maddesi şeklen var olan dava yolunu etkisiz hâle getirmekte, derece mahkemeleri için esasını incelemeyen davaları kategorik olarak reddetmektedir (*Sabri Uhrağ*, §§ 66, 67). Sonuç olarak başvuru konusunun madencilik faaliyetleri sonucu büyük ölçüde tasman etkisi sebebiyle yıkılarak kullanılamaz hâle geldiği mezkûr olayda da bu durumda mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasının esasının incelenmesini ve giderim sağlanmasını engelleyen kanun hükmü nedeniyle mülkiyet hakkı ile bağlantılı olarak etkili başvuru hakkının ihlal edildiğine karar verilmiştir (*Sabri Uhrağ*, § 70).

43. Somut olayda da başvuru mülkiyet hakkı kapsamında yer alan bina ve eklentileri madencilik faaliyetleri sonucu büyük ölçüde tasman etkisi sebebiyle hasar görebilen kullanılamaz hâle gelmiştir. Başvurucunun -iddiasına göre- kusurlu yürütülen madencilik faaliyeti nedeniyle madeni işleten özel şirket ile şirkete rüdevans sözleşmesiyle maden işletme iznini verip denetim ve gözetim görevini yerine getirmeyen TTK aleyhine açtığı tazminat davası derece mahkemelerince için esasını incelenmeden sadece 3303 sayılı Kanun'un 3. maddesinin birinci fıkrası uyarınca reddedilmiştir. Davada söz konusu bina ve eklentilerinin başvurucaya ait olduğu ve bu yapıların 3303 sayılı Kanun kapsamında kaldığı tartışmasızdır. Öte yandan bilirkişi raporuna göre taşınmazın üzerindeki başvurucaya ait bina ve eklentilerinin yıgma kâgir tarzda inşa edildiği ve bunların 1975 yılından sonra yapıldığı anlaşılmıştır. Bilirkişi raporunda ayrıca dava konusu alanın mevcut imar planına göre 17. etap ıslah imar alanı içinde afete maruz yerde kaldığı açıklanmıştır. Başvurucunun kendi taşınmazı üzerindeki bu yapılar, madencilik faaliyeti kapsamında büyük ölçüde (üç yapı için %85, bir yapı için %90) tasman etkisinden dolayı hasar görmüştür.

44. Diğer taraftan başvuru konusu olayda başvuru, hem TTK'nın hem de özel şirketin kusurlarından dolayı zararın meydana geldiğini ileri sürmektedir. Ancak 3303 sayılı Kanun'un 3. maddesi kategorik olarak kusurlu-kusursuz sorumluluk ayrımı yapmaksızın hiçbir tazminat davası açılmayacağını düzenlemektedir. Bu sebeple gerek ilk derece mahkemesi gerek Yargıtay Dairesi zararın madencilik faaliyeti sırasında TTK'nın veya özel şirketin kusurlu davranışlarından kaynaklanıp kaynaklanmadığını irdelememiştir.

45. Dolayısıyla mevcut başvuruda da *Sabri Uhrağ* kararında ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir neden bulunmayıp mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasının esasının incelenmesini ve giderim sağlanmasını engelleyen kanun hükmü nedeniyle Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkı ile bağlantılı olarak Anayasa'nın 40. maddesinde düzenlenen etkili başvuru hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

1. Genel İlkeler

a. İhlalin Kaynakları ve Giderim Yolları

46. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(1) Esas inceleme sonunda, başvuru hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir. ...

(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir."

47. Anayasa Mahkemesinin Mehmet Doğan ([GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018) kararında ihlal sonucuna varıldığında ihlalin nasıl ortadan kaldırılacağı hususunda genel ilkeler belirlenmiştir. Anayasa Mahkemesi diğer bir kararında ise bu ilkelerle birlikte ihlal kararının yerine getirilmemesinin sonuçlarına da değinmiş ve bu durumun ihlalin devamı anlamına geleceği gibi ilgili hakkın ikinci kez ihlal edilmesiyle sonuçlanacağına işaret etmiştir (*Aligül Alkaya ve diğerleri (2)*, B. No: 2016/12506, 7/11/2019).

48. Bireysel başvuru kapsamında bir temel hakkın ihlal edildiğine karar verildiği takdirde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırıldığından söz edilebilmesi için temel kural, mümkün olduğunca *eski hâle getirmenin* yani *ihlalden önceki duruma dönüşünün* sağlanmasıdır. Bunun için ise öncelikle ihlalin kaynağı belirlenerek devam eden ihlalin durdurulması, ihlale neden olan karar veya işlemin ve bunların yol açtığı sonuçların ortadan kaldırılması, varsa ihlalin sebep olduğu maddi ve manevi zararların giderilmesi, ayrıca bu bağlamda uygun görülen diğer tedbirlerin alınması gerekmektedir (*Mehmet Doğan*, §§ 55, 57).

49. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilmeden önce ihlalin kaynağının belirlenmesi gerekir. Buna göre ihlal; idari eylem ve işlemlerden, yargısal işlemlerden veya yasama işlemlerinden kaynaklanabilir. İhlalin kaynağının belirlenmesi uygun giderim yolunun belirlenebilmesi bakımından önem taşımaktadır (*Mehmet Doğan*, § 57).

b. Kanundan Kaynaklanan İhlalin ve Sonuçlarının Giderimi

50. Anayasa'nın 11. maddesi uyarınca Anayasa hükümleri yasama, yürütme ve yargı organlarını, idare makamlarını, diğer kuruluş ve kişileri bağlayan temel hukuk kurallarıdır. Buna göre kamu gücü kullanan makamların her türlü iş ve işlemlerinde öncelikle Anayasa hükümlerini gözetmeleri zorunludur. Diğer taraftan Anayasa'nın 138. maddesine göre hâkimler Anayasa'ya, kanuna ve hukuka uygun olarak vicdani kanaatlerine göre hüküm verirler. Görüldüğü üzere yargı organlarının uyuşmazlıkları öncelikle Anayasa hükümlerini dikkate alarak çözüme kavuşturmaları anayasal bir zorunluluktur. Bu bağlamda bireysel başvurunun ikincilliği ilkesi Anayasa Mahkemesinin ilk elden yani doğrudan inceleme yapmamasını ifade ettiği gibi esas itibarıyla idari ve yargısal makamların önlerindeki meseleleri ve uyuşmazlıkları öncelikle Anayasa'ya uygun biçimde sonuca bağlamaları yönünden birincil derecede sorumlu olduklarını göstermektedir (bazı değişikliklerle birlikte bkz. *Mehmet Apaydın*, B. No: 2015/13099, 8/1/2020, § 46).

51. Nitekim özellikle temel kanunlarda öngörülen *dürüstlük* ve *iyi niyet* kuralları, *hakkın kötüye kullanılması* yasağı gibi genel ilkeler ile bazı hâllerde olayın özelliklerine ve durumun gereklerine göre *hâkime takdir yetkisi tanınması* uyuşmazlıkların çözümünde

Anayasa'ya uygun yorum imkânı tanıyan söz konusu etkili hukuksal korumanın bir gereği olarak görülmelidir. Dolayısıyla ister özel kişiler arası isterse de taraflardan birinin kamu gücü olduğu uyuşmazlıklar olsun her durumda hâkimin hukuk kurallarını Anayasa'ya uygun bir biçimde yorumlaması ve yargı yetkisinin kullanımı çerçevesinde özellikle Anayasa ile güvence altına alınan temel hak ve hürriyetlerin korunmasını gözetmesi beklenmektedir (*Mehmet Apaydın, § 47*).

52. Bununla birlikte uyuşmazlığa uygulanacak kanun hükmünün Anayasa'ya uygun, yoruma dahi imkân tanımayacak ölçüde açık ve belirli olduğu durumlarda ise mahkemelerin kural olarak söz konusu hükmü kendiliğinden uygulamamaları mümkün değildir. Anayasa'nın 152. maddesinde, Anayasa'ya aykırılığın diğer mahkemelerde ileri sürülmesi hususu düzenlenmiştir. Anılan maddenin birinci fıkrasına göre bir davaya bakmakta olan mahkeme, uygulanacak bir kanun veya Cumhurbaşkanlığı karanamesinin hükümlerini Anayasa'ya aykırı görürse veya taraflardan birinin ileri sürdüğü aykırılık iddiasının ciddi olduğu kanısına varırsa Anayasa Mahkemesinin bu konuda vereceği karara kadar davayı geri bırakır. Buna göre Anayasa koyucu, somut norm denetimine imkân tanıyarak olağan yargı yerlerine Anayasa'ya aykırı kanun hükümlerinin iptali için Anayasa Mahkemesine başvurma yetki ve görevi tanımıştır. Diğer bir deyişle Anayasa'ya aykırı bir kanun hükmüne dayanılarak uyuşmazlığın sonuçlandırılması Anayasa'nın üstünlüğü ve bağlayıcılığı kuralı ile bağdaştırılmamıştır. Dolayısıyla yargılamanın her aşamasında, anılan Anayasa hükmü çerçevesinde davada uygulanacak kanun hükmünün Anayasa'ya aykırılığı yönünde itirazda bulunulabilmesi mümkündür. Bunun da ötesinde Anayasa'ya aykırı olduğu hâlde kanun hükmüne karşı itiraz yoluna gidilmeyerek uyuşmazlığın çözüme kavuşturulması o davada görevli mahkemenin Anayasa ile kendisine verilen görevi yerine getirmediği anlamına geleceği gibi bireysel başvuruya konu olması hâlinde Anayasa ile korunan temel hak ve hürriyetlerin de ihlaline sebebiyet verebilecektir.

53. Diğer taraftan Anayasa koyucu, kanunla insan hakları alanındaki milletlerarası sözleşmelerin aynı konuda farklı hükümler içermesi durumunda çıkabilecek uyuşmazlıklarda özel bir çatışma kuralı ihdas etmiştir. Anayasa'nın 90. maddesinin son fıkrasına 7/5/2004 tarihli ve 5170 sayılı Kanun'un 7. maddesiyle eklenen cümle "*Usulüne göre yürürlüğe konulmuş temel hak ve özgürlüklere ilişkin milletlerarası andlaşmalarla kanunların aynı konuda farklı hükümler içermesi nedeniyle çıkabilecek uyuşmazlıklarda milletlerarası andlaşma hükümleri esas alınır.*" hükmünü içermektedir. Nitekim anılan maddenin gerekçesinde de "*Uygulamada usulüne göre yürürlüğe konulmuş insan haklarına ilişkin milletlerarası andlaşmalar ile kanun hükümlerinin çelişmesi halinde ortaya çıkacak bir uyuşmazlığın hallinde hangisine öncelik verileceği konusundaki tereddütlerin giderilmesi amacıyla 90 ıncı maddenin son fıkrasına hüküm eklenmektedir.*" denilmiştir. Dolayısıyla bir dava sırasında uygulanacak kanun hükmünün temel hak ve özgürlüklere ilişkin milletlerarası antlaşma hükümlerine aykırı olması durumunda milletlerarası antlaşma hükümleri esas alınarak da uyuşmazlık çözümlenebilir. Bireysel başvuru bakımından Anayasa ile Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) ortak koruma alanında yer alan temel hak ve özgürlüklerin kapsamına özel olarak dikkati çekmek gerekir. Ortak koruma alanında bulunan Sözleşme'de yer alan hak ve özgürlükler zaten Anayasa hükümleri ile korunduğu için yukarıdaki çatışma kurahının uygulanmasından önce somut norm denetimine başvurulmasının aynı bir önemi vardır.

54. Bu aşamada belirtmek gerekir ki Anayasa'da yer alan kuralların, temel hak ve özgürlüklere ilişkin güvence ve ölçütlerin yorumlanması bakımından bütün anayasal

organların yetkisi bulunmakla birlikte norm denetiminde olduğu gibi bireysel başvuru yolunda da Anayasa maddelerinin nihai yorum yetkisi Anayasa Mahkemesine aittir (bazı değişikliklerle birlikte bkz. *Kadri Enis Berberoğlu (2)* [GK], B. No: 2018/30030, 17/9/2020, § 71). Bu durumda Anayasa hükümlerinin yeknesak bir biçimde uygulanması ve yorumlanmasını sağlamak açısından dava sırasında resen veya talep üzerine uygulanacak kanun hükmünün Anayasa'ya aykırı olduğu iddiasının ciddi olduğu kanısına varan mahkemenin öncelikle Anayasa'nın 152. maddesine göre itiraz yoluna başvurması beklenir. Nitekim yukarıda değinilen çatışma kuralından farklı olarak somut norm denetimi kapsamında ilgili kanun hükmünün Anayasa'ya aykırı olduğunun tespit edilmesi hâlinde iptal edilerek yürürlükten kaldırılması sağlanmaktadır. Bununla birlikte çeşitli sebeplerle itiraz yoluna gidilmesinin mümkün olmadığı veya Anayasa'da yer almayan ancak milletlerarası antlaşmalarda düzenlenen hükümlerin uygulanmasının söz konusu olduğu ya da benzeri başka sebeplerle kimi durumlarda Anayasa'nın 90. maddesinin son fıkrasındaki anılan hükmün de uygulama alanı bulabileceği hatırd tutulmalıdır.

55. Yasama işlemleri de tıpkı diğer kamu gücü işlemleri gibi uygulanmak kaydıyla Anayasa'nın 148. maddesinin üçüncü fıkrasına göre bireysel başvuruya konu olabilmektedir. Bu kapsamda Anayasa Mahkemesi kanundan kaynaklandığını tespit ettiği durumlarda ihlalin ve sonuçlarının nasıl giderilebileceğini ise önceki kararlarında açıklamıştır (*Y.T.* [GK], B. No: 2016/22418, 30/5/2019, § 76; *Süleyman Başmeydan* [GK], B. No: 2015/6164, 20/6/2019, § 70; *Bedrettin Morina* [GK], B. No: 2017/40089, 5/3/2020, § 60; *Süleyman Kurtel* [GK], B. No: 2016/1808, 22/1/2021, § 66; *Hamit Yakut* [GK], B. No: 2014/6548, 10/6/2021, § 132; *Malaklar İnşaat Taahhüt Gıda Maden Sanayi ve Ticaret A.Ş. (2)*, § 74; B. No: 2018/3296, 30/6/2021, § 75; *Keskin Kalem Yayıncılık ve Ticaret A.Ş. ve diğerleri* [GK], B. No: 2018/14884, 27/10/2021, § 159; *Yeni Gün Haber Ajansı Basın ve Yayıncılık A.Ş. ve diğerleri* [GK], B. No: 2016/5903, 10/3/2022, § 124; *Atilla Yazar ve diğerleri* [GK], B. No: 2016/1635, 5/7/2022, § 196; *Nevriye Kuruç* [GK], B. No: 2021/58970, 5/7/2022, § 113).

56. Buna göre ihlal, idari makamların veya derece mahkemelerinin Anayasa'ya uygun yorum yapmalarına imkân vermeyecek açıklıktaki bir kanun hükmünü uygulamaları veya kanundaki belirsizlikler sebebiyle ortaya çıkmışsa bu ihlal kanunun uygulanmasından değil doğrudan kanundan kaynaklanmaktadır. Bu durumda söz konusu ihlalin bütün sonuçlarıyla giderilebildiğinden söz edilebilmesi için ancak ihlale yol açan kanun hükmünün ortadan kaldırılması veya ilgili hükmün yeni ihlallere yol açılmayacak bir şekilde değiştirilmesi ya da yeni ihlallere yol açılmasının önüne geçilmesi için belirsizliğin giderilmesi suretiyle giderilebilir (*Süleyman Başmeydan*, § 70).

57. Ayrıca belirtmek gerekir ki anayasal düzenin korunması yalnızca Anayasa Mahkemesine ait bir görev değildir. Anayasal kurumların, kamu gücünü kullanan organların, gerçek veya tüzel kişilerin Anayasa'yı koruma ve anayasal kurallara sadakat gösterme yükümlülüğü bulunmaktadır (*Kadri Enis Berberoğlu (3)*) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, § 144). Bunun yanında Anayasa'nın Başlangıç bölümünde, kuvvetler ayrımı ilkesinin kuvvetler arasında öncelikle Anayasa'nın üstünlüğüne dayalı medeni bir iş bölümü ve iş birliğini gerektirdiği ifade edilmektedir. İhlalin idari işleminden kaynaklandığı durumlarda idari mercilerin, yargı kararından kaynaklandığı hâllerde ise yargı makamlarının Anayasa'ya aykırılık sonucunu doğuran ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırma şeklinde bir anayasal yükümlülüğü bulunduğu gibi ihlale kanunun yol açması durumunda ise söz konusu iş bölümü ve iş birliği ilişkisi çerçevesinde yasama organının anayasal anlamda görevi devreye girmektedir. Ayrıca bu gibi durumlarda Anayasa Mahkemesince, benzer ihlallere yol

açılmaması bakımından ihlale sebep olan yapısal sorunun çözümünün ancak kanun değişikliği yapılmasına bağlı olduğu tespit edilmektedir.

58. Nitekim bu kararlarda Anayasa Mahkemesi benzeri ihlallerin önüne geçilmesinin bireysel başvurunun amacı ve işlevine de uygun olacağını belirterek kararın bir örneğinin yasama organına gönderilmesine karar vermiştir. Bunun yanında kimi başvurularda ihlalin tespit edilmesi ve kararın bir örneğinin yasama organına gönderilmesinin somut başvurular bağlamında başvurucuların ihlalden kaynaklanan mağduriyetini bütünüyle gidermediğini gözeterek yeniden yargılama yapılmasına da karar verilmiştir (*Atilla Yazar ve diğerleri*, § 197; *Yeni Gün Haber Ajansı Basın ve Yayıncılık A.Ş. ve diğerleri*, § 127).

2. İlkelerin Olaya Uygulanması

59. Başvurucu 350.000 TL tazminat ödenmesi talebinde bulunmuştur.

60. Somut başvuruda olduğu gibi mülkiyet hakkı ile bağlantılı olarak etkili başvuru hakkının ihlal edildiğine karar verilen *Sabri Uhrağ* kararında Anayasa Mahkemesi ihlalin doğrudan 3303 sayılı Kanun'un 3. maddesinden kaynaklandığı sonucuna varmıştır. Buna göre ilgili Kanun hükmünün hâlen yürürlükte olduğunu gözeterek yeniden yargılama yapılması yerine ihlalin giderilebilmesi ve benzeri yeni ihlallerin önüne geçilebilmesi için ihlale yol açan Kanun hükmünün gözden geçirilmesi konusunda takdir yetkisinin yasama organına ait olduğunu vurgulamıştır. Anayasa Mahkemesi benzeri ihlallerin de önüne geçilmesinin bireysel başvurunun amacı ve işlevine de uygun olacağını belirterek kararın bir örneğini bilgi ve takdiri için yasama organına gönderilmesi gerektiğine hükmetmiştir. Ayrıca ihlalin sonuçlarına ilişkin *eski hâle getirme* kuralı çerçevesinde başvurucunun varsa maddi ve manevi zararlarının da giderilmesi gerektiği de dikkate alınarak başvurucunun da aralarında olduğu bu durumdaki kişiler yönünden tazminat hükümlerine ilişkin düzenleme yapılması hususundaki keyfiyet de Türkiye Büyük Millet Meclisine (TBMM) bildirilmiştir.

61. Bu karar 28/1/2021 tarihli ve 31378 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmış ve TBMM'ye de gönderilmiştir. Ancak aradan bir yıl on ayı aşkın bir süre geçmesine rağmen herhangi bir kanun değişikliği yapılmadığı görülmektedir. Yukarıda değinilen anayasal ilkeler, uluslararası hukuk belgeleri ve yargı organlarının kararları ile karşılaştırmalı hukuk örnekleri dikkate alınarak benzeri ihlallerin önüne geçilmesi bakımından yapılacak kanuni düzenleme bakımından asıl görev ve sorumluluk yasama organına düşmektedir. Bununla birlikte eldeki başvuruda *eski hâle getirme* ilkesi çerçevesinde başvurucunun uğradığı mağduriyetin nasıl giderileceği hususunun belirlenmesi gerekir.

62. Mevcut başvuru bakımından başvurucunun mağduriyetinin *eski hâle getirme* ilkesi çerçevesinde giderilmesi Anayasa'nın 148. maddesinin üçüncü fıkrası ile 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesi uyarınca zorunludur. Bunun için ise yukarıda değinildiği üzere mümkün olduğunca ihlalden önceki duruma dönülmesi sağlanmalıdır. Aksi takdirde başvurucunun mağdur statüsü sona erdirilmemiş ve ihlalin sonuçları giderilmemiş olur. Anayasa Mahkemesi tarafından ihlale yol açtığı tespit edilen ve mevcut başvuruya konu davada uygulanan kanun hükmü ile ilgili olarak yasama organı tarafından bir değişiklik yapılmadığına göre ihlalden önceki duruma dönülmesini temin etmek için ihlalin sonuçlarının gideriminin anılan maddeye göre yeniden yargılama kapsamında sağlanıp sağlanmayacağı hususunun Anayasa'da ve anılan Kanun'da yer alan hükümler çerçevesinde tartışılması gerekmektedir.

63. 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin birinci fıkrasında ihlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedileceği hüküm altına alınmıştır. Dolayısıyla bu madde, Anayasa'nın 148. maddesinin üçüncü fıkrasına uygun olarak ihlalin bütün sonuçlarıyla giderilerek önceki duruma dönülmesinin sağlanması yetki ve görevini Anayasa Mahkemesine vermektedir. Diğer taraftan bu maddenin ikinci fıkrasında, ihlalin mahkeme kararından kaynaklanması durumunda ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosyanın ilgili mahkemeye gönderileceği belirtilmiştir. İhlalin kaynağı kimi durumlarda doğrudan yargı kararı olabilmektedir. Bu gibi durumlarda ihlal kararında gösterilen gerekçelere uygun olarak yeniden yargılama yapılması ihlalin sonuçlarını giderebilecek etkin bir araçtır. Bununla birlikte ihlal, idari bir işlemde kaynaklansa bile ihlalin sonuçları yargı organlarıncı giderilmediği için de yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar görülebilmektedir (bkz. *Kartal Surp Nişan Ermeni Kilisesi Mektebi Vakfı*, B. No: 2019/4794, 18/1/2022, §§ 63, 64; *Ayhan Işık Asım*, B. No: 2018/14339, 14/9/2021, §§ 64, 65). Böyle durumlarda ise ihlal sebebiyle bireysel anlamda idari işlemin yol açtığı mağduriyetin giderilmesi görevi yargı organlarına düşmektedir. İhlale sebebiyet veren idari işlemin ihlal kararı doğrultusunda yargı organlarıncı kaldırılması ve eski hâle getirme ilkesine uygun diğer tedbirlerin alınması bireyin ihlalden önceki duruma dönülmesini sağlayacaktır.

64. Bu bağlamda ihlalin kanundan kaynaklandığı durumlarda yeniden yargılama yapılmasında hukuki bir yarar olup olmadığı ihlalin sonuçlarının giderilmesini ilgilendiren bütün Anayasa hükümleri birlikte dikkate alınarak belirlenmelidir.

65. Yukarıda da değinildiği üzere Anayasa kurallarının bağlayıcılığını düzenleyen Anayasa'nın 11. maddesi ve hâkimin öncelikle Anayasa kurallarını dikkate alarak uyumsuzlukları çözmesini emreden Anayasa'nın 138. maddesi hâkimin Anayasa'ya uygun karar vermesini zorunlu kılmaktadır. Bu bağlamda Anayasa'nın 152. maddesi de hâkime davada uygulayacağı kanun hükmünün Anayasa'ya uygun olup olmadığını inceleme görevi yüklediğine dikkati çekmek gerekir. Ancak somut olayda bireysel başvuru öncesi yapılan yargılama sırasında ilk derece mahkemesi ve Yargıtay, Anayasa'nın 152. maddesi kapsamında bu davada uygulanan kanun hükmünün Anayasa'ya aykırılığı yönünde bir itiraz başvurusunda bulunmamıştır.

66. Bununla birlikte yeniden yapılacak yargılamada anılan Anayasa hükmü çerçevesinde davada uygulanacak kanun hükmünün Anayasa'ya aykırılığı yönünde itirazda bulunulabilmesi mümkündür (bkz. § 52).

67. Diğer taraftan yeniden yapılacak yargılamada uygulanacak kanun hükmünün temel hak ve özgürlüklere ilişkin milletlerarası antlaşma hükümlerine aykırı olması durumunda milletlerarası antlaşma hükümleri esas alınarak uyumsuzluğun çözülebileceğine yönelik Anayasa'nın 90. maddesinin son fıkrası hükmü de -yukarıda değinilen koşullar dahilinde (bkz. §§ 53, 54)- uygulama alanı bulabilir. Ancak yukarıda da izah edildiği üzere Anayasa'nın 152. maddesi uyarınca Anayasa'ya aykırı olan kanun hükmünün iptali için Anayasa Mahkemesine başvurulması, başvuruya konu olayın koşulları dikkate alındığında daha doğru bir yol olarak ortaya çıkmaktadır.

68. Sonuç olarak anılan Anayasa hükümlerine göre mevcut başvuru bakımından mülkiyet hakkının ihlalinin ve sonuçlarının yukarıda belirtilen şekilde gideriminin

sağlanabileceği değerlendirilmekle yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmaktadır. Bu durumda kararın bir örneğinin Zonguldak 2. Asliye Hukuk Mahkemesine gönderilmesi gerekir.

69. Yeniden yargılama yapılması bu aşamada yeterli bir giderim sağlayacağından başvurunun tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

70. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 257,50 TL harç ve 9.900 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 10.157,50 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın *başvuru yollarının tüketilmemesi* nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Mülkiyet hakkı bağlamında etkili başvuru hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkı ile bağlantılı olarak Anayasa'nın 40. maddesinde düzenlenen etkili başvuru hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin mülkiyet hakkı ile bağlantılı olarak etkili başvuru hakkının ihlalinin sonuçlarının giderilmesi için Zonguldak 2. Asliye Hukuk Mahkemesine (E.2011/255, K.2013/411) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucunun tazminat talebinin REDDİNE,

E. 257,50 TL harç ve 9.900 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 10.157,50 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemenin kararın tebliğini takiben başvurunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına; ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal faiz UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 1/12/2022 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.